Opłata pocztowa uiszczona ryczałtem.

BIULETYN KOWIEŃSKI

WILBI

WILEŃSKIE BIURO INFORMACYJNE (WILBI) ZAMKOWA 3-3

Wilno, dnia 13 czerwca 1931 r.

Nr. 460.

Treść numeru:

-----oooooO§Oooooo-----

I. ZAGADNIENIA POLITYKI ZAGRANICZNEJ.

Dokoła wydalenia nuncjusza papieskiego z Kowna.

"Lietuvos Aidas" podaje treść komunikatu, zamieszczonego w organie Watykanu "Osservatore Romano" w sprawie wyjazdu z Kowna nuncjusza Bartoloniego. Komunikat ten brzmi jak następuje:

W swoim czasie rząd litewski zawiadomił Stolicę Apostolską, iż nuncjusz Bartoloni nie jest w Litwie osobą pożądaną /persona grata/. Stolica Apostolska, zgodnie z przyjętym trybem postępowania zażądała szczegółowego umotywowania tej opinji rządu litewskiego, lecz spotkała się z odmową, a następnie z mglistemi /"vague"/ wyjaśnieniami, w których rząd litewski powoływał się m.innymi na swoje demarche z dn.5 grudnia 1930 r., mimo że wówczas nie było mowy zarówno o kwalifikowaniu nuncjusza jako osoby niepożądanej, jak i o odwołaniu. Niedawno żądanie odwołania zostało powtórzone bez sprecyzowania zarzutów. Mimo to Stolica Apostolska wezwała telegraficznie 5 czerwca nuncjusza do Rzymu dla udzielenia wyjaśnień. Zaś rząd litewski tegoż dnia zażądał od niego natychmiastowego wyjazdu.

Powyższy komunikat zaopatruje "Lietuvos Aidas" w komentarz następujący:

Według wiadomości ze źródeł miarodajnych, powody, dla których Mgr.Bartoloni stał się osobą w Litwie niepożądaną, były Watykanowi przez posła ltewskiego kilkakrotnie poufnie wskazywane. To , że mogły się one tamtej stronie wydać niedostatecznie ważne - jest sprawą indywidualnej oceny, lecz dla rządu litewskiego były one tak doniosłe, że faktycznie wszelkie stosunki między nim a nuncjuszem były już od pewnego czasu całkowicie zerwane. Rzecz prosta, sytuacja taka nie mogła się przyczynić do utrzymania dobrych stosunków, wobec czego rząd litewski zażądał odwołania Mgr.Bartoloniego.

Jeżeli Watykan po upływie przeszło miesiąca od chwili oficjalnego demarche, żądającego odwołania Mgr.Bartoloniego, wpadł na pomysł domagania się od rządu litewskiego jeszcze pisma ze wskazaniem przyczyn, dla których nuncjusz nie jest uważany za osobę mile widzianą, rząd litewski nie mógł się inaczej zapatrywać na to żądanie niż jako na zwykłe przewlekanie sprawy, zwłaszcza wobec tego, iż owe przyczyny nie mogły być Watykanowi nieznane z czynionych demarches.

Tymczasem Mgr.Bartoloni, nie zważając na czynione przez rząd litewski demarches w sprawie odwołania go i na zerwanie z nim stosunków , wcale nie liczył się z usposobieniem rządu litewskiego, lecz uważał za możliwe postępować nadal tak, jak będący w poprawnych stosunkach z rządem przedstawiciel dyplomatyczny i nawet zamierzał uczestniczyć w różnych kongresach.

Wszystko to, rzecz prosta, doprowadziło do tego, że rząd litewski widział się zmuszonym poprosić Mgr.Bartoloniego o jaknajśpieszniejszy wyjazd z granic Litwy.

Kronika.

Konferencja dyplomatyczna w Kownie w sprawie Kłajpedy i Wileńszczyzny. Pod przewodnictwem ministra Zauniusa odbywa się konferencja, w której biorą udział Sidzikowski i Bałtruszajtis oraz gubernator Kłajpedy Merkis. W charakterze rzeczoznawców zostali powołani panowie Romer i Szyling /Prezes Rady Stanu/. Na konferencji ma zapaść uchwała co do dalszych kroków rządu litewskiego w sprawie Kłajpedy i Wileńszczyzny.

Manifestacja duchowieństwa litewskiego. W związku z przymusowem wydaleniem nuncjusza papieskiego z Litwy, zebrani na uroczystości kościelnej w miejscowości Datnowo księża, wśród których znajdował się arcybiskup Skwirecki, uchwalili wysłać do Ojca Świętego depeszę z wyrazami ubolewania z powodu przy-

musowego wyjazdu nuncjusza z Kowna, oraz zapewnienia o swem posłuszeństwie wobec Stolicy Apostolskiej.

III. ZAGADNIENIA POLITYKI WEWNĘTRZNEJ I ŻYCIE SPOŁECZNE.

K r o n i k a .

N o w y S e k r e t a r z G e n e r a l n y p a r t j i "t a u t i n i n k ó w". Jak podają "Lietuvos Žinios" /Nr.124/, zachodzą w wyniku zjazdu partji narodowców gruntowne zmiany w centralnych organach partji. Dotychczasowy szef centralnego zarządu partji, Žukas ustępuje ze swego stanowiska. /Žukas wraz z Łapenasem byli stronnikami grupy dążącej do większych wpływów partji w rządzie. Dążenie to w wyniku konferencji doznało porażki i dlatego Žukas ustępuje/. Nowy zarząd centralny partji na stanowisko Generalnego Sekretarza powołał znanego publicystę z "Liet.Aid.", Rastejnisa, który nie zwlekając objął swe nowe stanowisko.

W nowym zarządzie centralnym partji obowiązki partji są interpretowane odmiennie. B.Zarząd wiele czasu poświęcał na rozważanie różnych drobnych spraw /jak skargi z prowincji i t.d./ Nowy zarząd natomiast baczniejszą uwagę zwróci na sprawy natury filozoficznej i ideologicznej.

Z j a z d d y p l o m a t ó w l i t e w s k i c h .Według informacyj "Berliner Tageblatt" odbywa się w Kownie zjazd litewskich posłów z zagranicy. Przybyli posłowie z Moskwy, Waszyngtonu i Berlina, przedstawiciel dyplomatyczny rządu litewskiego przy Watykanie oraz Gubernator Kłajpedy. Oczekiwani są posłowie we Francji i Włoszech. Na zjeździe tym omawiane mają być główne sprawy litewskiej polityki zagranicznej. Między innemi konferencja ma się zająć przygotowaniem do wniesienia przed trybunał haski sprawy polsko-litewskiego tranzytu.

G e n e r a l n a r a d a p a r t j i n a r o d o w c ó w . Nowy zarząd centralny partji narodowców uchwalił powołać generalną radę partji, do której weszłoby po 1 przedstawicielu z każdego oddziału. Celem rady generalnej będzie rozszerzanie działalności partji.

Ś c i ą g a n i e k a r p i n i ę ż n y c h o d k s i ę ż y . Jak podają "Lietuvos Žinios" /Nr.127/, władze litewskie przystąpiły do ściągania kar pieniężnych od księży, potrącając je z wypłacanych księżom przez skarb państwa poborów. Zaznaczyć bowiem należy, że niektórzy z księży odmówili płacenia nałożonych na nich grzywien.

S p r a w a o s z p i e g o s t w o n a r z e c z P o l s k i . Jak podają "Lietuvos Žinios" /Nr.127/, Sąd Wojenny w Kownie przystąpił w tych dniach do rozpatrywania oskarżonych o szpiegostwo na rzecz Polski następujących osób: Albina Rapnika, Makarego Pcziolina i Kazimierza Ropy.

Z e b r a n i e s p ó ł k i "M a i s t a s". Jak podają "Lietuvos Žinios" /Nr.127/, odbyło się w dn.6 czerwca zebranie spółki "Maistas". "Maistas" miał w r.ub.deficyt w wys.2 tys.lt.W wyniku zebrania postanowiono działalność "Maistasa" rozwinąć. Do zarządu "Maistasa" wybrane zostały te same osoby.

S z c z e g ó ł y w y j a z d u n u n c j u s z a B a r t o l o n i e g o .Jak podaje "Rytas" nuncjusza odprowadzali w 15 samochodach wszyscy biskupi litewscy za wyjątkiem arcybiskupa, który w tym dniu znajdował się poza Kownem. Odprowadzali również leaderzy chrześcijańskiej demokracji:Bistras, Krupowicz, Rodzewicz i inni profesorowie wydziału teologicznego.

Przed wyjazdem nuncjusz przyjął posła niemieckiego Moratha, któremu przekazał funkcje dziekana korpusu dyplomatycznego.

W Wierzbołowie nuncjusz Bartoloni pożegnał się z odprowadzającemi go osobami i zająwszy miejsce w berlińskim pociągu wyjechał zagranicę.

D o k o ł a w y d a l e n i a n u n c j u s z a z K o w n a . Według nadeszłych z Kowna wiadomości, nie da się jeszcze przewidzieć jakie skutki na społeczeństwie katolickiem Litwy wywrze przymusowe wydalenie nuncjusza papieskiego z Litwy. Nagłe wydalenie nuncjusza jest następstwem noty rządu litewskiego do Watykanu, w której Kowno stawia kategoryczne żądanie, aby nuncjusz Bartoloni opuścił do dnia 5 czerwca terytorjum Litwy, gdyż w przeciwnym razie rząd litewski będzie traktował nuncjusza jak zwykłego cudzoziemca i jako uciążliwego obcokrajowca wydali go z kraju. Ponieważ na notę tę Watykan nie dał do dnia 5 czerwca żadnej odpowiedzi, przeto rząd litewski doręczył nuncjuszowi Bartoloniemu nakaz, aby w przeciągu 24 godzin opuścił granice państwa litewskiego. W obawie przed demonstracjami, policja obstawiła silnym kordonem pałac nuncjusza.

Niezwykły pośpiech ostatniego kroku rządu litewskiego w stosunku do nuncjusza, należy m.in. tłumaczyć tem, że nuncjusz miał wziać udział w kongresie eucharystycznym, który się rozpoczął w dn.6 czerwca, a co rządowi kowieńskiemu byłoby bardzo na rękę.

Przez wydalenie nuncjusza z Litwy, zatarg między Kownem a Wytykanem, trwający już przeszło rok, osiągnął swój punkt kulminacyjny. Należy się liczyć, że ostatni, wprost w dziejach dyplomacji niespotykany krok rządu kowieńskiego sprowadzi ostateczne zerwanie stosunków między rządem litewskim a Watykanem.

Wrogie stanowisko rządu litewskiego wobec wydalonego nuncjusza Bartoloni´ego przypomina też poczęści wypadki, jakie się rozegrały przed 6 laty, gdy ówczesny półoficjalny przedstawiciel Papieża, arcybiskup Zechini musiał opuścić Litwę z powodu niezwykle wrogiego ustosunkowania się do niego pewnych odłamów społeczeństwa litewskiego. Zdecydowanie antyklerykalne stanowisko rządu litewskiego i fakt wydalenia nuncjusza niewątpliwie znajdą żywy oddźwięk w wyborach do samorządów, które odbędą się dnia 15 czerwca.

VII. SPRAWY KŁAJPEDZKIE.

"M e m e l e r D a m p f b o o t" o p r z e b i e g u s k a r g i k ł a j p e d z k i e j w G e n e w i e .

"Memeler Dampfboot" Nr.130 z dn.7.VI.1931 r. Artykuł p.t. "Sukces skargi kłajpedzkiej". Streszczenie:

Najbardziej doniosłe znaczenie ma fakt, iż poraz pierwszy znawcy finansowi mają przybyć do Kowna i Kłajpedy, aby wziąć udział w rozważaniach w sprawie ustalenia udziału finansowego kraju Kłajpedzkiego w budżecie państwowym. W tym celu pod dozorem tych znawców ma być opracowany "system" statystyczny", w którym ma się wziąć pod rozwagę wpływ z ceł, akcyzy i monopoli, by określić przeciętną ilość podatków, przypadającą na głowę ludności w Wielkiej Litwie i w kraju Kłajpedzkim. Ponieważ obecnie znajdujemy się w połowie roku budżetowego 1931, opracowanie takiego systemu nie może dojść do skutku. Zostaje ono przeto odroczone na rok budżetowy 1932 i w ten sposób ustalenie udziału finansowego może nastąpić najpóźniej 1 kwietnia 1933 roku.

Rozważanie przez Radę Ligi Narodów kwestji sądownictwa w kraju Kłajpedzkim i kompleksu kwestyj, związanych z istniejącym stanem wyjątkowym, również stanowi poważny postęp. Postęp ten zasadza się na tem, iż poraz pierwszy mocarstwa, które podpisały skargę kłajpedzką - Anglja, Francja, Włochy i Japonja, poparły skargę, wykazując, iż nie jest ona jedynie pismem propagandowem, jak usiłowano ją przedstawić. Przez to, iż prawnikom L.N.zlecano zająć się kwestją kłajpedzką, cała sprawa zostanie pozbawiona tła politycznego i skierowana na tory prawne.Ze sprawozdania o układach w Genewie wypada, iż mocarstwa sygnatarjusze prowadzą obecnie rokowania z rządem litewskim. Co do pomienionego prawnego punktu skargi, prawnicy postawili rządowi litewskiemu szereg zapytań. O ile życzenia mocarstw sygnatarjuszy, odpowiadające postanowieniom konwencji zostaną spełnione, wówczas pomieniony punkt zostanie rozwiązany w sensie zadawalniającym postulaty kraju Kłajpedzkiego.

B7